

Kinaassuseq, oqaatsit inuttullu unammillernartut pillugit misissuisitsineq

Nuna tamakkerlugu misissuutitsinermi Saammaateqatigiinnissamat Isumalioqatigiissitap innuttaasut paasiniaaffigisimavai, kulturikkut pissutsini attuumasuteqartuni isigininnerat pillugu. Maannalu tamanna nalunaarsianngorluni saqummersimaler-mat, uani taanna pingaarnersiorlugu alla-serineqarpoq.

Nuna tamakkerlugu misissuutitsinermi Isumalioqatigiissitap inuiaqatigiinni ajornartorsiutinut tunngasut pissanganartorsi-ortitsisinnasut, innuttaaqataasunullu ullu-innarni unaminartuusut qulaajarsimavai.

Misissuinermi inuit 898-it immikkut toqqagaannngitsut peqataapput apequtininik aalajangersimasunik akitinneqartussat. Peqataasuni arnat 49 procentiusut, angutit 51 procentiupput. Ukiui eqqarsaatigalugit 18-iniit 81 tungaannut ukioqarput. 91 procentit Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut, avataani inunngorsimasut 9 procentiupput. Peqataasuni 86 procentit illoqarfimmiuupput, 13 procentiilu nunaqarfimmiuullutik.

Misissuisitsinermi peqataasut ilaat ima nassuiaavoq (angut 81-inik ukiulik): »Ukiorsuutit matuma siorna danskit isumaqarput, kalaallit tamarmik sianiitsuusut, nikaginnittumillu oqaluussioqartarpoq. Ullut arlaanni uannit nipitunerulluni uannut oqaluussioqarpoq, taanna isumaqarami uannit paasineqarani. Paasisinnaanngilara-lu. Nipittorluni oqalukkaluarmangaluun-niit suli paasisinnaanngilara. Danskisummi oqaluppoq.»

Kinaassuseq

Kinaassusermut atatillugu apequtiginer-qarpoq: illit kalaaliusutut, danskiusutut, taak-kutulluunniit ataatsikkut, allamiutulluun-niit isigivigit? Apersorneqartumi 90 procentit imminnut kalaaliunerarput, 2 procentiilu danskiunerarlutik. Tamakku sania-tigut 7 procentit kalaaliunerarlutitlu danskiunerarput. Maluginiagassaavoq akisup sumiunernerminik, ukiunilu qassini Kalaallit Nunaanniissimanerminik, taakku atanerat.

Najoqqutassiaq 1.

Arnaq 53-inik ukiulik: »Qaamasuuninnik tusartinneqartaqaanga. Meeraallunga kalaalivunnginnerarlunga uumisaarneqartar-punga. Taamak pisoqaraangat ataatsimoor-tunut ilaasoqarsinnaanngilaq – ilaannikkut

Leif Jacobsen

immikkootinneqartarpunga.»

Arnaq 48-nik ukiulik: »Qaamasuugama kinaassutsit marluk akornanniitaavunga. 100 procentimik kalaaliugaluarpunga. ilaannikkulli immikkootinneqartutut misigisar-punga taamatut isikkoqarnera patsisaalluni. Soorlulusooq uumisaarneqalaartarluni aku-samik aaqaraanni. Uumisaarisut kalaaliune-rusarput.»

Arnaq 50-inik ukiulik: »Amerlasuut danskiusorisarpaannga. Tamanna uumina-laanngitsuunngilaq, kalaaliussuserami tan-gassimaarutigeqigakku.»

Oqaatsit

Oqaatsinut atatillugu apequtiginerqarpoq: Oqaatsit qanoq ittuvu? Kalaallisut oqaatsit pingaarnerrupput, annertunngitsumillu danskiusut oqalussinnaavunga, danskiul-luunniit oqalussinnaanngilanga. Misissu-inermi peqataasuni 30 procentiinnaat kalaallisut oqalupput. 38 procentit kalaal-lisut danskiusumiit oqallorinnerupput, 23 procentiilu marluinnik oqaaseqartuullutik. Nuannersumik nuanniitsumilluunniit misigisaqarsimanermi oqaatsit qitiusumik inissisimapput. Arlariit inunngorfimminnit nuussimasut sumiorpalunnertik pillugu quiasuaatigineqartarsimapput.

Najoqqutassiaq 5.

All.: Tungutaq Larsen, Saammaateqatigiinnissamat Isumalioqatigiissitap sinnerlugu

paasanniluunniit (ikinngutit qaninnerpaat), imminortoqarsimava, imigassamik atorner-luisoqarpa, persutaaasoqarpa, kinguaassuti-tigit kannguttatsuliortoqarpa, hashimil-luunniit atornerluisoqarpa? Peqataasuni 60 procentit ilaqtattaminni ilagisartakkamir-nilu imminortoqarnera misigisarimavaat. 66 procentit imigassamik atornerluineq qanissimallugu.

Najoqqutassiaq 7.

Arnaq 39-nik ukiulik: »Danmarkimi inuuvunga, qulinilli ukioqarlunga Kalaallit Nunaanniippunga. Qanorli siviutigisu-mik Kalaallit Nunaanniissimaneq soorlu apequtaavallaanngitsooq. Kalaallisummi oqalussinnaanngikkaanni, kalaaliusutut naatsorsuunneqarpeq ajorpoq.»

Arnaq 56-inik ukiulik: »Danskerpassua-Ilmimi immikkootortaqarfimmiuppunga... Immikkootortaqarfimmi siullersaallunga kalaaliugunarpunga. Ornitassatta tamanna nuannarisarfaat – namminneq oqaatsit atorlugit kiffartuunneqarsinnaagamik.»

Ilanngullugu nunaqarfimmiit illoqarfim-mut nuuttartut qanoq nalaataqartarsimane-ri misissuiffigineqarsimavoq. Tassani nuuttut arlariit nuanniitsumik immikkoo-ritaaarsimaneraput. Itsanganerameqarlutitlu kinguaarsimanerarneqartarsimapput. Allat illoqarfimmut nuussimasut oqaatigaat ajunngitsumik immikkootinneqartarsimallutik. Tassamigoq nunaqarfimmiit kalaaliusutsimik ajunngitsumik pingaarti-sisuusutut oqaatigineqartarmata.

Angut 54-inik ukiulik: »Nunaqarfeeqqa-minngaanneersuuninnik tusartinneqar-taqaanga. Illoqarfik nunaqarfimmiit nuuf-figisannit qanittumiikkaluarpalluunniit, nunaqarfimmiunniit nunaqarfimmiit nuuffigisannit inginerulaarluarpalluun-niit. Nunatsinni sumiiffinni arlariinni

Angut 40-nik ukiulik: »Ukiut qulit matu-ma siorna suliffimmi sulivunga kalaallisut oqaluffigeeqqusaanngitsumi, uffia massa sul-lit kalaallisut oqaluttuugaluartut. Suliffe-qarfimmi attaveqatiginneq danskiuinnaq pissaaq.»

Arnaq 50-inik ukiulik Nuummeersoq: »Soorluuna suna tamarmi nuannerunnaar-tarpoq nammineq oqaaserisamik oqalunni-araanni... danskimmi eqqarsaatigisaria-qaratsigit. Maileruit, ataatsimikkuit, niuerneruulluunniit, pinerit tamangajaasa danskiusut pissaaq.»

Kalaaliulluni danskiusut oqallorippallaan-ngikkaanni imatut misigisoqartarpoq:

Arnaq 57-inik ukiulik: »Meeraallunga danskit klassianniikkama, taamaammata kalaallisut allallaqqippallaanngilanga... pitsaasumik kalaallisut oqallorinnikkaanni kalaalivisorinnngilaq.»

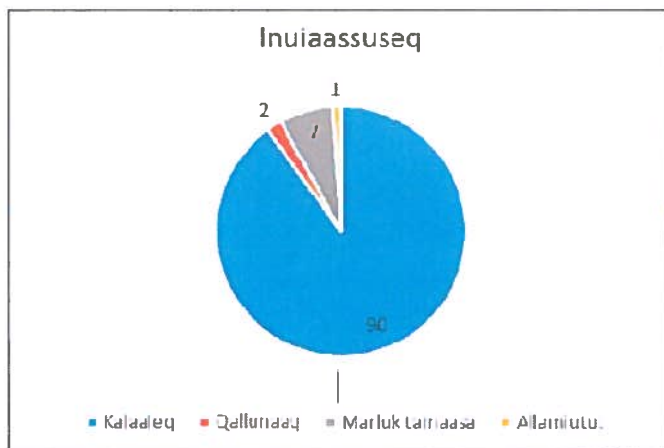
Sumiorpalulluni oqalukkaanni:

Arnaq 65-inik ukiulik: »Qaqortumini-ngaanneerama qaqortormiorpalunninnik inuit uumisaartarpaannga. Inissinnissaq ajornakusoorparpoq inuit sumiorpalussuseq pillugu uumisaarigaangata.»

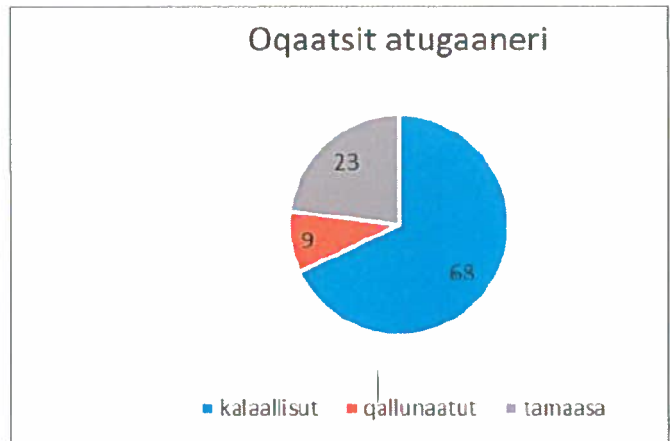
Inuttut unammillernartut

Inuttut unammillernartunut atatillugu apequtiginerqarpoq: Ilaqtattanni, qaniginer-

Najoqqutassiaq 1.

Najoqqutassiaq 5.

najugaqartarsimavunga, taamaakkaluartooq nunaqarfeqqaminngaaneersuuninnik tusartinneqartaqaanga. Arlallit isumaqartarput, nunaqarfimmeersut silaqarpallaanngitsuusut. Isumaqaannarpungali taamatut eqqarsartoqartoq oqaaseqarpallaartoqarneq ajormat. Pingaartitarinnngisanut akuliuttoqarpallaartoqartanngilaq. Inuit ilaat isumaqartarput, nipaarluk sianiitsuusoq. Allatut pineqartarpunga, suminnngaanneerera oqaatiginngikkaangakku.»

Nuanniitsumik immikkoortitsisoqartarsimavoq ataataasoq danskiugaangat. Meerarpassuit assigiinngitsunik tunuliaqatalinnik angajoqqaallit immikkoortinneqarlutik misigisarsimapput. Allalli ajunngitsumik immikkoortinneqartarsimallutik, soorlu pisortat allaffiinitillutik ingerlatsisunit ajunngitsumik pineqartarsimallutik.

Arnaq 37-inik ukiulik: »Uummannameerpunga, tassaniikkallaramalu ataatama danskiuneranik uumisaarisarneq ajornepaavoq... Isumaqaraluarama inersimasunngoruma pissutsit pitsanngorumaartut, inersimasulli meeqqaniit soqusaannerupput.»

Angut 64-inik ukiulik: »Sisimiuni inunngorpunga danskimik ataataqarlunga, kalaalerpassuit assigalugit. Immikkuulaartuuvugut. Kalaaliviunngilagummi ajortu-millu eqqartorneqartarpugut, ilaqtattasin- niittaaq.»

Nikaginnittarneq

Nuanniitsumik ajunngitsumilluunniit immikkoortitsisarnermut attuumavoq nikaginnittarnermut tunngasunut apequtit. Tassani 25 procentit isumaqarput, nikaginnittarneq kalaallit iluminni ajornartorsiu-tigigaat. 7 procentit isumaqarput, danskit kalaallillu akornanni ajornartorsiu-taasoq. 54 procentit isumaqarput, tamanna kalaal-lit akunnerminni aamma danskit kalaallit akunnerminni ajornartorsiu-tigigaat. Oqaat-sit, nuuttarneq, sumiuussuserlu nikaginnit-tarnermut aallaavittut taaneqarnerisa saniatigut sinngaginnittarneq apequtigine-qarportaaq. Tassunga atatillugu apequtigine-qarpoq: Allanut nikaginnittarneq Kalaal-it Nunaanni ajornartorsiu-taava?

Angut 66-inik ukiulik: »Kalaallit taamaat-tuaannarsimapput. Iluatsitsisunut nakkar-saaniartuurtuuvugut. Taamaattoqaraangat oqartarpugut: »Qaffappoq.»

Angut 80-inik ukiulik: »Iluatsitsineq kalaallinit nuannarineqanngilaq. Iluatsin- nissamik kissaateqarnermik peqarnissaq ilikkassagaluarparput, imaluunniit iluatsit-toqaraangat ajortussarsiorata qimmassaa-

sassagaluarpugut.»

Arnaq 47-nik ukiulik: »Soorluuna iluatsit-toqarnissaanik kissaateqarneq ajortugut. Nikassaattarpugut. Ingammik saqqumina-raangatta. Avataanit aggiasoqarnera nammi-neq pisuussutigarpugut. Pikkorissunut nak-karsaasarpugut, nikassaasarpugullu taakku sassaqqunagit. Isumaqarpunga nalorniner-mik imminullu naleqassuseqannginnermik tamanna aallaaveqartoq. Sunniuttarpoq uumisaarutinngortarlunilu.»

Nikaginnittarnermut atatillugu inuit ataasiakkaat aperineqarputtaaq, nammin-neq tamanna ajornartorsiu-tigisimagunikkut, imminut naleqanngitsutut misigisitsisarsis-manersoq. 10 procentit akipput tamanna annertuumik patsisaasoq, 18 procentiilu akipput »ilaatigut» misigisarlugu, 17 procentiilu tamanna misigisimallugu »anner-tungngitsumillu». Sinneri 55 procentisut isumaqarput, nikaginnittarneq imminut naleqanngitsutut misigisitsinermik kingu-neqarneq ajortoq. Misissuineri malugi-sassaavoq, arnat angutinut naleqqiullutik imminut naleqanngitsutut misigisarnerat annertunerusoq, inuillu Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut avataani inunngorsimasu-nut naleqqiullutik, tamanna misiginerusa-raat. Nunaqarfimmiullu illoqarfimmiunut naleqqiullutik taamatut misiginerusartut.

Oqaluttuarisaaneq

Oqaluttuarisaanerit atatillugu Kalaallit Nunaanni sukkasuumik ineriartorsima-neq imminortarnermut, atornerluinerit, persuttaasarnernullu inuttut ajornartor-siuteqarnerit patsisaanersoq apequtigine-qarpoq. 33 procentit isumaqarput tamanna patsisaasoq, 34 procentiilu ilaatigut patsisaasoq, 14 procentit ilaatigut isumaqataannngillat, 19 procentiilu isumaqataannngilluinnarlutik. Apequtigine-qarportaaq, kalaallit ineriartornermut isiginnaartuusimanerisa kingunerisaanik, ilaatigut inuttut ajornartorsiu-teqalersi-manersut. 32 procentit tamatumunnga isumaqataapput, 32 procentittaaq ilaatigut isumaqataallutik. 18 procentit ilaatigut isumaqataannngillat, 18 procentittaarlu isumaqataannngilluinnarlutik.

Saammaateqatigiinnissamut Isumalioqa-tigiissitap innuttaasunik misissuisitsinera filmiliamik piviusulersaarummik malitse-qassaaq.

Nalunaarusiaq assersuutinik qulequttanil-lu allanik imalik, Saammaateqatigiinnissa-mut Isumalioqatigiissitap nittartagaaniittoq atuarsinnaavat ugguuna: <http://saammaatta.gl/kl-GL>

Najoqqutassiaq 7.

